

B/ Odluke stranih sudova i arbitraža

TRGOVAČKI SUD ENGLJSKE

/Queen's Bench Division/
Commercial Court

Presuda od 26.III 1962.

Finzel, Berry & Co. c/a Eastcheap
Dried Fruit Company

Vlastodavac i agent - Osoba koja je zaključila ugovor u vlastito ime može usmenim dokazima dokazati da je djelovala za "neotkrivenog vlastodavca" /"undisclosed principal"/

Ugovorne strane zaključile su ugovor o kupoprodaji djumbira /ginger/ i papra na tipskom Ugovoru br.5 Londonskog udruženja brokera /General Produce Broker's Association/ uz koji se primjenjuju i Pravila i uvjeti prodaje.

Stranke se nisu mogle složiti o izboru arbitra. Tuženi Eastcheap Dried Fruit Co., u arbitražnom postupku nije imenovao svog arbitra, pa je tužitelj zatražio da arbitra imenuje Udruženje brokera u skladu s pravilom br.62. Pravila i uvjeta prodaje. Ova Pravila predviđaju da će stranka koja traži imenovanje arbitra zamoliti svoga brokera da poduzme odgovarajuće korake kod Udruženja za imenovanje arbitra. Tuženi osporava da je tužitelj Finzel, Berry & Co. broker u navedenom ugovornom odnosu, već tvrdi da je vlastodavac, pa da prema tome nije mogao samostalno zatražiti imenovanje arbitra od Udruženja.

Tužitelj u arbitražnom postupku u svom odgovoru tvrdi da po pravilima common law-a on može ugovor zaključiti u vlastito ime, a da ipak može kasnije usmenim dokazivanjem dokazati da je u stvari radio za "neotkrivenog vlastodavca" /"undisclosed principal"/. Najviše što bi, po mišljenju tužitelja, tuženi mogao postići jest da dokaže da je tužitelj i agent i vlastodavac istovremeno, a s tim bi se on i složio, jer mu je potpuno dovoljno da ima ulogu agenta, što ga kvalificira za "brokera", premda je istovremeno i preuzeo odgovornosti kao vlastodavac.

Čitav predmet je pred Trgovačkim sudom sa zahtjevom Eastcheap Dried Fruit Co. da se arbitražna odluka ukine zbog nepravilnog imenovanja arbitra.

Sud je stao na stajalište da nema sumnje u vrijednost pravnog načela da osoba koja je zaključila ugovor u vlastito ime može dokazivati usmenim dokazima da je u stvari djelovala za "neotkrivenog vlastodavca" /"undisclosed principal"/,

osim u onom slučaju kad je ugovor zaključila na taj način da je očito da je ona stvarni i jedini vlastodavac. Nadalje, pitanje da li je usmeno dokazivanje ovih činjenica dozvoljeno, prosudjuje se od slučaja do slučaja obzirom na konstrukciju svakog posebnog ugovora.

U ovom konkretnom slučaju Sud je stao na stajalište da je dopušteno usmeno dokazivanje tko je stvarni vlastodavac, i donio je odluku da su Finzel, Berry & Co. u odnosu nastupili kao agenti, a ne kao vlastodavci.

/LLIR, 1962,1, str.370/

B.V.

Bilješka. - Ovdje se susrećemo s veoma interesantnim institutom angloameričkog prava - s doktrinom "undisclosed principal". Jedna od karakteristika zastupničkog odnosa našeg prava sastoji se u tome da zastupnik mora u času zaključenja ugovora istaći da nastupa u svojstvu zastupnika, jer u protivnom sam odgovara za preuzete obaveze. Postoji samo jedna iznimka kada će vlastodavac biti vezan na temelju ugovora iako nije izrično rečeno da se isti zaključuje u njegovo ime, a to je u slučaju Uzance br.38, st.2. pod pretpostavkom da je to druga strana znala ili da je morala znati.

Angloameričko pravo, međjutim, razvilo je čitavu doktrinu "undisclosed principal" u skladu s kojom je moguće da agent u času zaključenja ugovora uopće ne otkrije postojanje vlastodavca, što nikako ne znači da vlastodavac zaista i ne mora postojati u času zaključenja ugovora. S druge strane, "disclosed principal" može značiti da je vlastodavac imenovan ili da nije imenovan, ali da je njegovo postojanje u ovom drugom slučaju poznato u času zaključenja ugovora.

Angloameričko pravo razvilo je razne pretpostavke koje, dok se ne dokaže protivno, govore u prilog da je agent sam obavezan iz ugovora koji zaključuje za "undisclosed principal"-a. Međjutim agent, ovisno o okolnostima slučaja, kao što smo to vidjeli i u gornjem slučaju, može i naknadno dokazati da je on u stvari samo agent, a ne vlastodavac. Prema tome prilikom ugovaranja s agentima iz područja važenja angloameričkog prava valja biti na oprezu da li se ovi predstavljaju kao agenti. U slučaju kad se predstavljaju kao agenti, dakle kad iz ugovora ne proizlazi očito da im je namjera da isključivo sebe vežu i da u ugovoru nastupaju upravo oni kao vlastodavci, moguće je da iza njih stoji pravi vlastodavac kojeg ne otkrivaju u času zaključenja ugovora.

B.V.